

Control over the uses of public Finance (public financial control) is one of the important directions of activity the subjects of administrative law. The special forms of this control are budgetary control and audit.

According to article 26 of the Budget code of Ukraine control over the observance of budgetary legislation aimed at ensuring effective and efficient budget management and is exercised at all stages of the budget process his participants in accordance with the budget legislation.

Based on the analysis of the provisions of the Budget code of Ukraine (article 6) it is possible to allocate following kinds of control over budget funds:

1. Parliamentary control;
2. Internal control in the Executive branch;
3. Municipal control over budget funds.

Parliamentary control is provided by the Constitution and laws of Ukraine activity of the Parliament, and members of Parliament, educated by the Parliament bodies, which consists of obtains information, its analysis, the implementation of response to prevention of violations of the Constitution, laws of Ukraine, other acts of the Verkhovna Rada and involvements constitutional and legal responsibility.

Parliamentary control in the public budget sector includes:

- a control of the Verkhovna Rada of Ukraine;
- a control of the Accounting Chamber of Ukraine;
- a control of the Verkhovna Rada Committee on budget.

Under the article 161 of the Budgetary code of Ukraine the Verkhovna Rada of Ukraine shall exercise budgetary control independently and through the Accounting Chamber of Ukraine.

The Accounting Chamber of Ukraine carries out control over receipt and use of funds of State budget of Ukraine, exercise control over the formation, servicing and repayment of public debt, control over the management efficiency of state budget funds, control over the use of transfers to local budgets.

The Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine on budget receives information from Executive bodies and bodies of local self-government about the state budget and local budgets necessary for preparation and preliminary consideration of budgetary issues.

Keywords: financial control, parliamentary control, budget control, budget audit.

Пташник І.Р.

НОРМОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ В СФЕРІ ЯДЕРНОГО РОЗЗБРОЄННЯ

УДК 341.1/8

Актуальність дослідження ролі ООН та її спеціалізованих установ в сфері контролю над ядерним озброєнням набула свого

нового розвитку в 2016 році, коли було прийнято Резолюцію ГА ООН стосовно потенційного ядерного роззброєння всіх ядерних країн.

На сьогодні результатом діяльності ООН, її основних органів, співпраці держав в сфері обмеження розповсюдження ядерної зброї є підписання основних міжнародних договорів. У 60-ті роки цілком реальною стала загроза перенесення гонки ракетно-ядерних озброєнь у космічний про-стір, що становило потенційну небезпеку для всього людства. Так, одним з перших документів в сфері обмеження використання ядерної зброї можна вважати Договір про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, в космічному просторі і під водою (відомий також як Московський договір), який був підписаний в Москві 05 серпня 1963 року урядами трьох країн – Сполучених Штатів, Радянського Союзу та Великобританії [1]. Договір складається з преамбули та шести статей. Договором передбачено заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, за її межами, включаючи космічний простір, під водою, включаючи територіальні води та відкрите море. Окрім того, Договір забороняє ядерні вибухи також в будь-якій іншій середовищі, якщо такий вибух викликає випадання радіоактивних опадів за межами територіальних кордонів держави, під юрисдикцією або контролем якого він проводиться. Учасники договору не повинні також спонукати, заохочувати когось до проведення зазначених вибухів або приймати в них будь-яку участь. На сьогодні учасниками Договору є 131 держава.

Ще одним успішним кроком у справі обмеження гонки озброєнь стало підписання 27 січня 1967 р. Договору про принципи діяльності держав з дослідження та використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла. Договір передбачає використання та дослідження космічного простору на користь та в інтересах усіх країн, незалежно від рівня їхнього економічного та наукового розвитку. Він забороняє розміщення на навколосеземних орбітах та встановлення на небесних тілах чи в будь-якому місці космічного простору об'єктів, що містять ядерну зброю чи іншу зброю масового знищення, розташування військових баз та проведення випробувань будь-якої зброї на не-

бесних тілах, привласнення не-бесних тіл або космічного простору. Договір закріпив принцип міжнародної відповідальності держав-учасниць за національну діяльність у космічному просторі, а також принцип відповідальності за шкоду, заподіяну космічними об'єктами іншій державі-учасниці, її фізичним або юридичним особам.[2].

Договір про нерозповсюдження ядерної зброї (Non-Proliferation Treaty, NPT), схвалений резолюцією 2373 (XXII) Генеральної Асамблеї ООН від 12 червня 1968 року, є міжнародним документом, розробленим Комітетом з роззброєння ООН в 1968 році. Основна мета, яку ставить договір перед країнами-учасницями, складається з трьох частин: 1) не допустити розширення кола країн, що володіють ядерною зброєю; 2) забезпечити необхідний міжнародний контроль за виконанням державами взятих на себе за договором зобов'язань з тим, щоб обмежити можливість виникнення збройного конфлікту; та 3) створити широкі можливості для мирного використання атомної енергії [3].

Необхідно зазначити, що надзвичайно важливим документом, який прийнятий для виконання положень Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, є Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 19 червня 1968 року з питання про гарантії безпеки неядерних держав-учасниць договору. Відповідно до резолюції:

- передбачається, що в разі ядерного нападу на неядерну державу або загрози такого нападу Рада Безпеки ООН та її постійні члени, які мають ядерну зброю, повинні будуть негайно відбити агресію;

- підтверджується право держав на індивідуальну та колективну самооборону відповідно до статті 51 Статуту ООН до тих пір, поки Рада Безпеки не вжиє необхідних заходів для підтримки міжнародного миру і безпеки [4].

Правове регулювання заборони поширення ядерної зброї знайшло своє відображення під час розробки та підписання Договору про заборону розміщення на дні морів і океанів і в його надрах ядерної зброї та інших видів зброї масового знищення (Договір по морському дну), прийнятому Резолюцією ГА ООН №2660 (XXV) від 07 грудня 1970 року (відкритий для підписання

в Москві, Вашингтоні та Лондоні 11 лютого 1971 року). Договір фіксує визнання державами-учасниками спільної зацікавленості людства в дослідженні і використанні дна морів і океанів в мирних цілях. Забороняє встановлення та розміщення на дні морів і океанів і в його надрах за межами 12-мильної прибережної зони зброї масового знищення, а також споруд, пускових установок і інших пристроїв, призначених для зберігання, випробування або застосування такої зброї [5].

В 90-х роках найважливішим документом, покликаним врегулювати питання розповсюдження ядерної зброї, став Договір про всеосяжну заборону ядерних випробувань, як результат переговорного процесу в рамках діяльності Спеціального комітету по забороні ядерних випробувань та відкритий для підписання 24 серпня 1996 р. Договір підписали понад 180 держав, в т.ч. «п'ятірка» ядерних держав, ратифікували більше 150 країн, включаючи Росію, Великобританію і Францію. США і Китай Договір поки не ратифікували, а Індія, КНДР і Пакистан - не підписали. Разом з тим однією з умов вступу Договору в силу є участь в ньому 44 найбільш розвинених в ядерному відношенні держав [6].

Варто відзначити, що у сфері безпеки Договір виконує подвійну функцію. Він є міжнародно-правовим документом, істотно ускладнює якісне вдосконалення ядерної зброї ядерними державами. З іншого боку, Договір, забороняючи ядерні випробування, ставить бар'єр на шляху розповсюдження ядерної зброї та нарощування ядерних арсеналів, так званих, «порогових» країн.

Стаття 1 Договору має ключове значення, адже вводить заборону на проведення будь-яких випробувальних вибухів ядерної зброї та будь-яких інших ядерних вибухів. Кожна держава-учасниця Договору зобов'язується утримуватися від спонукання, заохочення або будь-якої участі в проведенні будь-якого випробувальноговибуху ядерної зброї або будь-якого іншого ядерного вибуху (ст. 2 Договору) [6]. Договір встановлює так званий «нульовий поріг» і забороняє проведення вибухів у всіх середовищах, тобто заборона носить абсолютний і всеосяжний характер, на відміну від Договору про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, космічному просторі й під водою 1963 року.

Під егідою Організації Об'єднаних Націй було підписано також низку інших міжнародних зобов'язань, спрямованих на регулювання питань відшкодування завданої ядерної шкоди, заборони використання ядерної зброї, тощо.

2004	Кодекс поведінки по забезпеченню безпеки і схоронності радіоактивних джерел	Кодекс поведінки був розроблений з метою надання допомоги державам у створенні і підтримці високих рівнів безпеки і збереженості радіоактивних джерел. Він являється базовим керівництвом для роботи з радіоактивними джерелами і включає основні вимоги до безпеки і збереження, які держави повинні забезпечити за допомогою своїх законів і нормативних актів, а також за допомогою своїх адміністративних органів. Однак, в Кодексі не наводиться детального або вичерпного переліку необхідних заходів.
1998	Типовий додатковий протокол до угоди між державами (-ами) і Міжнародним агентством з атомної енергії про застосування гарантій	Відповідно до протоколу, держава значно розширює перелік матеріалів і об'єктів, що підлягають декларуванню МАГАТЕ, а також зміст інформації про них, включаючи всі дані про все ядерному паливному циклі, починаючи з уранових рудників і закінчуючи ядерними відходами. Одночасно значно розширюються права Агентства з контролю за об'єктами та перевірку інформації, включаючи негайний доступ інспекторів без попереднього повідомлення.

1997	В і д е н с ь к а конвенція про цивільну від- повідальність за ядерну шкоду 1997 року	Конвенція містить 29 статей, які покликані врегулювати питання відповідальності оператора ядерної установки за настання ядерної шкоди. Доведення вини за настання ядерної шкоди, відповідно до положень Конвенції, лежить на оператору (за виключенням настання ядерної шкоди, що виникла внаслідок збройного конфлікту, стихійних лих).
	К о н в е н ц і я про додатко- ву компенса- цію за ядерну шкоду	Конвенція дає пояснення понять «ядерна шкода», «ядерний реактор», «ядерний інцидент», та своєю метою має доповнення системи відшкодування за заподіяння ядерної шкоди, передбачене національними законодавствами.
	О б ' є д н а н а конвенція про безпеку пово- дження з від- працьованим паливом та про безпеку поводження з радіоактивни- ми відходами	Конвенція спрямована на досягнення та підтримку високого рівня безпеки поведження з відпрацьованим паливом та радіоактивними відходами у цілому світі шляхом зміцнення національних заходів; наявність ефективних засобів захисту від потенційної небезпеки з тим, щоб захистити окремих осіб, суспільство в цілому та навколишнє природне середовище від шкідливого впливу іонізуючих випромінювань; запобігання аваріям з радіологічними наслідками (ст.1) [7].

1995	Договір про зону, вільну від ядерної зброї, в Південно-Східній Азії [Бангкокський договір]	Даний договір поширює свою дію не тільки на територію країн, що його підписали, але й на зони їх економічних інтересів, таким чином поширюючи заборону на ядерну зброю на значні частини Тихого та Індійського океанів.
	Договір про зону, вільну від ядерної зброї, в Африці [Пеліндабській договір]	Даний договір поширює свою дію на територію всього африканського континенту та ряд островів, що сумарно складає 54 країни. Особливістю даного договору є не тільки заборона на ядерну зброю, але також і заборона погрози застосування ядерної зброї.
1994	Конвенція про ядерну безпеку	Стаття 1 Конвенції встановлює основну мету, якою є досягнення високого рівня ядерної безпеки, зміцнення національних заходів і міжнародного співробітництва у сфері безпеки, а також підтримання цього рівня; створення і підтримання на ядерних установках ефективних засобів захисту від потенційної радіаційної небезпеки; захист довкілля від негативного впливу іонізуючого випромінювання таких установок; відвернення аварій з радіологічними наслідками і пом'якшення наслідків у разі, якщо вони матимуть місце [8].

1986	Конвенція про допомогу в разі ядерної або радіаційної аварійної ситуації	Конвенція закріплює механізм співпраці між державами та з МАГАТЕ з метою сприяння невідкладному наданню допомоги у випадку ядерної аварії або радіаційної аварійної ситуації для зведення до мінімуму їх наслідків і для захисту життя, майна та навколишнього середовища від впливу радіоактивних викидів. Держава, що потребує такої допомоги, може звернутися по неї до будь-якої держави-учасниці, а також МАГАТЕ чи іншої міжнародної міжурядової організації, визначає обсяг і вид необхідної допомоги [9].
	Конвенція про оперативне оповіщення про ядерну аварію	Положення Конвенції застосовуються у разі будь-якої ядерної аварії, внаслідок якої відбувається або може відбутися викид радіоактивних речовин і яка призвела або може призвести до міжнародного транскордонного викиду, що могло б мати з точки зору радіаційної безпеки значення для іншої держави. У випадку аварії держава негайно сповіщає безпосередньо або через МАГАТЕ ті держави, які зазнали або могли зазнати фізичного впливу. Дія Конвенції не поширюється на питання про відповідальність і компенсацію за шкоду, завдану іншим державам унаслідок ядерної аварії, а також на покладення на держави обов'язку повідомляти про радіоактивне зараження внаслідок випробувань ядерної зброї. Крім того, Конвенція віддає на власний розсуд кожної держави вирішувати питання про те, чи може транскордонний викид мати з точки зору радіаційної безпеки значення для іншої держави (ст. 1) і не зазначає чітких критеріїв для визначення порогового рівня, внаслідок якого виникає обов'язок повідомлення [10].

<p>1985</p>	<p>Договір про без'ядерну зону південної частини Тихого океану і Протоколи до нього (Договір Раротонга)</p>	<p>Відмова від ядерних випробувань узаві обов'язки: - не виробляти або набувати будь-яким шляхом, не володіти і не здійснювати контроль над будь-якими ядерними вибуховими пристроями; - не прагнути отримувати і не отримувати будь-якої допомоги у виробництві або придбанні будь-яких ядерних вибухових пристроїв; - не робити жодних дій для надання допомоги або заохочення до виробництва або придбання будь-яких ядерних вибухових пристроїв будь-якою державою. В рамках мирної ядерної діяльності: - встановлено заборони не надавати джерело або спеціальний матеріал, що розщеплюється і обладнання, спеціально призначені для обробки, використання чи виробництва спеціального матеріалу, що розщеплюється в мирних цілях; - надавати підтримку збереженню ефективності міжнародної системи нерозповсюдження ядерної зброї, заснованої на Договорі про нерозповсюдження ядерної зброї і системою гарантій МАГАТЕ.</p>
-------------	---	---

1979	Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу та ядерних установок	Положення Конвенції застосовуються до ядерного матеріалу, який використовується у мирних цілях і знаходиться у процесі міжнародного перевезення, та до ядер, матеріалу, що використовується і перевозиться всередині держави. Головною метою Конвенції є закріплення зобов'язання держав-учасниць здійснювати належні заходи фізичного захисту ядерного матеріалу. Відповідно до ст.3 кожна держава-учасниця повинна вжити всіх необхідних заходів для того, щоб під час міжнародного перевезення ядерний матеріал був захищений на узгоджених рівнях — доки він знаходиться у межах її території або на борту корабля чи літака, що діє під її юрисдикцією (ст. 3). Держави-учасниці зобов'язані не експортувати (або не дозволяти експортувати) ядерний матеріал, якщо не одержали гарантій, що під час міжнародних перевезень він буде захищений на узгоджених рівнях (ст. 4) [11].
------	---	--

ООН на сьогодні чітко визначає перспективи вирішення задач по попередженню загроз міжнародної безпеки через необхідність здійснення багатовекторної діяльності.

Перший вектор ефективної стратегії попередження розповсюдження ядерної, радіологічної та інших видів зброї масового знищення повинен бути направлений на глобальні механізми, що зменшують попит на дані види зброї. Другий вектор повинен бути направлений на глобальні механізми, що регулюються пропозицією встановлення менше можливостей купувати зброю, а також матеріалів та знань, необхідних для її виробництва. Третій вектор – це примусові заходи, що приймаються Радою Безпеки ООН та опираються на спільний збір та аналіз достовірної інформації. Четвертий вектор – це національні та міжнародні засоби в сфері цивільної оборони і охорони здоров'я.

На початку 90-х років в світі загострилась ситуація в сфері ядерної безпеки. Іран почав форсувати свою ядерну програму,

Північна Корея відкрито заявляє про наміри створити ядерну зброю і впритул підходить до цього.

Організація Об'єднаних Націй серйозно занепокоєна такими спробами, великі країни висловлюють занепокоєння стосовно можливості появи нових членів т.зв. «ядерного клубу».

Держави-члени ООН повернулись до активного засудження випробування ядерної зброї в 2008 році, підготувавши, та відповідно, одноголосно прийнявши Резолюцію ГА ООН 64/35 від 2 грудня 2009 року про оголошення 29 серпня Міжнародним днем дій проти ядерних випробувань.

Після проголошення Міжнародного дня дій проти ядерних випробувань відбувся цілий ряд важливих подій, обговорень та ініціатив в даній сфері.

Так, в травні 2014 року Китай, Франція, Росія, Великобританія і Сполучені Штати підписали Протокол до Договору про зону, вільну від ядерної зброї в Центральній Азії, який забороняє п'яти центральноазіатським державам - Казахстану, Киргизстану, Таджикистану, Туркменістану та Узбекистану - розміщувати ядерну зброю на своїй території [12]. Окрім того було проведено ряд конференцій протягом 2010-2015 рр. стосовно заборони розповсюдження ядерної зброї.

Найвагомішим досягненням в сфері заборони розповсюдження ядерної зброї варто вважати прийняття 27 жовтня 2016 року Генеральна Асамблея ООН 123 голосами «за», 38 «проти» та 16 «утримались» Резолюції щодо початку переговорів в 2017 році стосовно укладення договору, який буде забороняти ядерну зброю. Резолюцією буде створено конференцію ООН, починаючи з березня 2017 року, відкриту для всіх держав-членів, для ведення переговорів стосовно «юридично обов'язкового документу про заборону ядерної зброї, що призведе до її повної ліквідації» [13].

1. *Договір про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, в космічному просторі і під водою від 05.08.1963 р.* – Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_376
2. *Угоди про обмеження зброї масового знищення у 60 – 70-ті роки.* – Електронний ресурс. – [Режим доступу]: <http://kimo.univ.kiev.ua/MVZP/35.htm>

3. *Договір про нерозповсюдження ядерної зброї від 1 липня 1968 року.* – Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_098
4. *Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 19 червня 1968 року з питання про гарантії безпеки неядерних держав-учасниць договору про нерозповсюдження ядерної зброї* – Електронний ресурс. – [Режим доступу]: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/255\(1968\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/255(1968))
5. *Договір про заборону розміщення на дні морів і океанів і в його надрах ядерної зброї та інших видів зброї масового знищення від 11.02.1971 р.* – Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_385
6. *Договір про всеосяжну заборону ядерних випробувань від 24.09.1996.* – Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_372
7. *Об'єднана конвенція про безпеку поводження з відпрацьованим паливом та про безпеку поводження з радіоактивними відходами від 05.09.1997 р.* Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_335
8. *Конвенція про ядерну безпеку від 17.06.1994 року.* Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_023
9. *Конвенція про допомогу в разі ядерної або радіаційної аварійної ситуації від 26.09.1986 р.* Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_027
10. *Конвенція про оперативне оповіщення про ядерну аварію від 26.09.1986 р.* Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_026
11. *Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу від 26.10.1979.* Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_024
12. *Международный день действий противядерных испытаний 29 августа.* – Електронний ресурс. – [Режим доступу]. <http://www.un.org/ru/events/againstnucleartestsday/background.shtml>
13. *Резолюція ГА ООН від 27 жовтня 2016 року щодо початку переговорів в 2017 році стосовно укладення договору, який буде забороняти ядерну зброю.* – Електронний ресурс. – [Режим доступу]: <http://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/1com/1com16/resolutions/L41.pdf>

Пташник І.Р. Нормотворча діяльність Організації Об'єднаних Націй в сфері ядерного роззброєння

В статті автором проаналізовано основні міжнародні нормативно-правові акти в сфері регулювання питань виробництва та випробування ядерної зброї. В ході дослідження автор здійснив хронологічне оформлення ключових міжнародних зобов'язань в даній сфері. Окрему увагу приділено ролі ООН в останні роки стосовно питань потенційного ядерного роззброєння як держав «ядерного блоку», так і недопущення виробництва нових ядерних боеголовок.

Ключові слова: ядерна зброя, міжнародне право, міжнародна співпраця, діяльність ООН, міжнародний договір, конвенція.

Пташник И.Р. Нормотворческая деятельность Организации Объединенных Наций в сфере ядерного разоружения

В статье автором проанализированы основные международные нормативно-правовые акты в сфере регулирования вопросов производства и испытания ядерного оружия. В ходе исследования автор осуществил хронологическое оформление ключевых международных обязательств в данной сфере. Особое внимание уделено роли ООН в последние годы по поводу вопросов потенциального ядерного разоружения как государств «ядерного блока», так и недопущения производства новых ядерных боеголовок.

Ключевые слова: ядерное оружие, международное право, международное сотрудничество, деятельность ООН, международный договор, конвенция.

Ptashnyk I.R. Legislative activities of the United Nations in the field of nuclear disarmament

In the article the author analyzes the main international regulations in the field of the production and testing of nuclear weapons. During the study author carried out the chronological registration of the key international commitments in this area. Special attention was paid to the role of the UN in recent years on issues of nuclear disarmament of states of the “nuclear unit” and on prevention of the production of new nuclear warheads.

Keywords: nuclear weapons, international law, international cooperation, the activities of the UN, international treaty, convention.

Розвадовський В.І.

ОСОБЛИВОСТІ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ

УДК 342.536.1

Актуальність проблеми. В сучасних умовах державотворення нашої країни особливу увагу як науковців, так і правників